

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) KOMPETENZA SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tat-3 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 122/1998/1

**QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX)
SUPERJURI**

MAGISTRAT DOTTOR PAUL COPPINI LL.D.

Seduta ta' nhar il-Gimgha 24 ta' Ottubru, 2003 .

Citazzjoni numru : 122/1998G1(PC)

Saviour Meilaq .

vs

Etienne Grech .

Il-Qorti ,

Rat ic-citazzjoni li permezz taghha l-attur, wara li ppremetta :

Illi fit-tnejn u ghoxrin (22) ta' Awissu elf disa' mija u sebgha u disghin (1997) ghal habta tal-kwarta ta' wara nofsinhar (12.15pm), l-attur Saviour Meilak kien qed isuq il-vettura tieghu Citroen AX bin-numru tar-registrazzjoni ittra 0-8180 (ittra 0, numru tmienja wiehed tmienja zero) ;

Illi ezattament l-istess attur kien hareg minn Triq Guze Ellul Mercer wara li kien accerta ruhu illi setgha jaqsam ghal hdejn is-central strip illi hemm fi Triq Dottor Anton Tabone minghajr perikolu u minghajr ma jostakola t-traffiku illi kien gej fl-istess Triq Dottor Anton Tabone fid-direzzjoni minn Victoria ;

Illi meta l-attur kien wasal fic-central strip, u kien qed jistenna illi l-karreggjata fid-direzzjoni lejn Victoria tkun libera sabiex ikun jista jikser fid-direzzjoni lejn ir-Rabat, il-konvenut illi kien gej isuq il-mutur tieghu Yamaha bin-numru tar-registrazzjoni FAG-942 (ittri FAG, numru disgha erbgha tnejn) matul l-istess Triq it-Tabib Anton Tabone, lejn id-direzzjoni ta' Sannat, u dana bi speed eccessiv u esagerat, u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tieghu ;

Illi per konsegwenza ta' hekk l-konvenut baqa' diehel fil-vettura tal-attur; illi dak il-hin kienet kompletament wieqfa tistenna; laqatha fuq in-naha ta' wara taghha u bis-sahha tad-daqqa dawwarha u gabha thares f'direzzjoni perpendikolari ghal dik illi kienet qeghda tistenna fiha; oltre illi bid-daqqa biddel il-forma tal-vettura tal-atturi u gabha f'forma ta' "U" ;

Illi effettivament ghall-incident fuq imsemmi jahti unikament u esklussivament il-konvenut, minhabba sewqan eccessiv u imprudenti da parti tieghu, minhabba illi huwa naqas illi jzomm 'a proper look out', u minhabba illi huwa naqas li josserva r-regolamenti tat-traffiku ;

Illi l-attur soffra danni per konsegwenza tal-imsemmi incident konsistenti fi hsarat ingenti fil-vettura tieghu oltre

telf ta' uzu tal-istess vettura li minhabba fiha kien kostrett jikri vettura ohra .

Illi l-attur jrid illi jigi kumpensat ta' dawn id-danni .

Talab lill-konvenut jghid ghaliex m'ghandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara lilek konvenut unikament responsabbli ghall-imsemmi incident stradali ;
2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur billi tiddikjara illi jikkonsistu f'dawk id-danni emergenti illi jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza ;
3. Tikkundannah ihallas dawn id-danni kif likwidati .

Bl-ispejjez, inkluzi tal-ittra interpellatorja tal-5 ta' Settembru, 1997, kontra tieghu, kif ukoll tal-ittra ufficjali prezentata kontestwalment u bl-ingunzjoni ghas-subizzjoni illi ghalha minn issa huwa ingunt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur kkonfermata bil-gurament tieghu .

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut li eccepixxa illi :

1. Illi t-talbiet attrici huma ghal kollox infondati fil-fatt u fid-dritt stante li ghal l-incident mertu ta' din il-kawza kien unikament responsabbli l-attur stess .
2. Isegwi li allura l-konvenut m'ghandux jigi kundannat ihallas id-danni sofferti mill-attur fl-incident de quo .
3. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mill-ligi .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut kkonfermata bil-gurament tieghu .

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawza, inkluzi d-dokumenti eseħiti u l-verbali tax-xhieda mismugħa .

Ikkunsidrat :

Illi din hija kawza fejn l-attur qed jirreklama d-danni li garrab minħabba ħsarat fil-vettura tiegħu per konsegwenza ta' kollizzjoni li seħħet bejn il-karozza tiegħu u *motor-cycle* misjuq mill-konvenut . Dan l-incident gara fi Triq it-tabib Anton Tabone (qabel Sannat Road), Victoria, Ghawdex, it-triq li mir-Rabat tieħu għal Sannat . Din it-triq hija mifruda minn nofs b'*central strip* li hija maqtugħa f'partijiet minnha sabieħ tippermetti l-passagg minn naha għall-oħra ta' vetturi li jkunu seħrin għal jew herġin mid-diversi *junction roads* li hemm jagħtu għal go fiha . L-incident in kwistjoni seħħ fil-*junction* ta' bejn din it-triq u Triq Guze' Ellul Mercer, li qegħda fuq ix-xellug ta' min minn hemm ikun seħer fid-direzzjoni ta' Sannat .

Mħux kontestat illi t-triq principali hija Triq it-tabib Tabone, kif anke konfermat bi *Stop Sign* li hemm fit-tarf ta' Triq Guze' Ellul Mercer . L-incident seħħ bi nħar u l-art dak il-ħin kienet imħarrba, billi kienet għadħa kemm għamlet ffit tax-xita . Il-partijiet jaqblu wkoll illi fi Triq it-tabib Tabone fuq in-naha tal-lemin ta' min ikun ħiereg minn Triq Ellul Mercer, kien hemm *van* pparkjata li kienet qed tostakola l-vizwali tul dik il-parti tat-triq principali¹ u li qabel ma qasam Triq it-tabib Tabone, l-attur ippermetta karozza tghaddi quddiemu .

Madankollu l-partijiet jagħtu verżjonijiet kontrastanti u konfligġenti dwar kif seħħ l-incident . Minn naha l-waħda l-attur isostni li l-ħabta seħħet waqt li ħu kien wieqaf f'nofs ic-*central strip* li hemm fi Triq it-Tabib Tabone faccata ta' Triq Ellul Mercer, sabieħ minnħa jikser għall-lemin u jidħol fil-karreggjata tat-triq fid-direzzjoni tar-Rabat . Kien proprju f'dak il-ħin li l-konvenut, li kien geħ fuq il-mutur tiegħu mid-direzzjoni tar-Rabat, li laqtu fil-gemb tal-lemin tal-karozza, u bl-impatt anke dawwar il-karozza bieħ gabħa thares lejn ir-Rabat . Jinsisti wkoll illi ħuwa

¹ Ara skizz redatt mill-Pulizija u eseħit bħala Dok. JC. ! a fol. 34 tal-process .

ghalkemm zamm *a proper look out*, fl-ebda mument ma ra lill-konvenut riesaq lejh sakemm intlaqghat . Ghalhekk jattribwixxi l-habta ghal sewqan traskurat u velocita' eccessiva da parti tal-konvenut .

Minn naha l-ohra l-konvenut jinsisti li filwaqt li kien qiegħed isuq il-mutur tieghu (tat-tip *easy rider* b'cilindrata kbira ta' 750 c.c.) fid-direzzjoni ta' Sannat bi *speed moderat* ta' bejn hamsa u ghoxrin u hamsa u tletin kilometri fis-siegha (25/35 k.f.s.), ra lill-attur hierieg b'mod azzardat mis-*side road* (Triq Ellul Mercer), ipprova jiskapulah, izda billi kienet ix-xita u seta' facilment jitlef il-kontroll tal-mutur, ma ghafasx il-*brake* ghal kollox, imma qaleb il-mutur ghal *engine brake* . Ghal din ir-raguni l-mutur tieghu ma setghax jieqaf istantanjament . L-attur fl-ebda mument ma nduna bih u baqa' jaqsam . Minkejja kull manuvra evaziva li saret da parti tieghu, iktar ma pprova jgenneb lejn ix-xellug iktar il-vettura ta' l-attur imblukkatlu t-triq sakemm sehh l-impatt .

Il-kompitu ta' din il-Qorti f'dan l-istadju huwa ghalhekk illi tistabilixxi liema minn dawn iz-zewg verzonijiet hija l-aktar verosimili, tenut kont tal-provi kollha prodotti fil-kors tas-smiegh tal-kawza u konsegwentement jekk kienx hemm xi nuqqas ta' tharis tar-regolamenti tat-traffiku da parti tas-sewwieqa nvoluti jew xi hadd minnhom. Mill-okkorrenza relattiva ghal dan l-incident stradali, jirrizulta illi *a tempo vergine* l-partijiet taw lis-surgent Josephine Camilleri, li kienet qed tinvestigah, is-segwenti verzonijiet tagħhom :

*“Meta mitkellem Grech stqarr li waqt li kien qed isuq matul Triq Dr. A. Tabone fid-direzzjoni ta' Sannat, minn Triq Guze' Ellul Mercer harget vettura 0-8180 u meta ppruvajt innaqqas li speed, billi kienet ghada kif bdiet tqattar ix-xita, ma rnexxielx nevita l-karozza u bqajt diehel go fiha . Filwaqt li Mejlaq stqarr li hu kien isuq matul Triq Guze' Ellul Mercer ghal go Triq Dr. A. Tabone, meta ma ra lil hadd gej beda hierieg u hekk kif kien ser idur fid-direzzjoni tar-Rabat, mutur FAG 942 baqa' diehel go fih.”*²

² ara kopja ta' l-okkorrenza relattiva Dok.JC.2 a fol. 38

Fid-depozizzjoni tagħhom quddiem din il-Qorti, l-kontendenti regghu kkonfermaw din il-verzjoni tagħhom dwar kif sehh l-incident . Xhieda okulari ma kienx hemm ghajr ghal mart l-attur, *front seat passenger* fil-karozza tieghu, li ma tantx setghet taghti nformazzjoni gdida . Fi ftit kliem il-kwistjoni li trid tiddecidi din il-Qorti tirriduci ruhha għall-problema jekk għandhiex temmen lill-attur li jghid li ha l-prekazonijiet kollha qabel għamel il-manuvra tieghu biex johrog mit-triq sekondarja għal fuq dik principali u madankollu ma rax lill-konvenut gejj fid-direzzjoni tieghu ghax gie fuqu malajr wisq kagun tal-velocita' eccessiva li kien qed isuq biha, inkella lill-konvenut li jsostni li l-attur qabad u hariglu mis-*side street* u nvadielu l-karreggjata tieghu tant li għalxejn ipprova jevitah .

Fix-xhieda tieghu l-attur jispjega kif, minhabba l-*van* li kien hemm ipparkjata fuq il-gemb tat-triq principali, kwazi fil-kantuniera mat-triq li kien hierieg minnha hu, htieglu johrog kemm xejn 'l barra f'din it-triq sabiex ikun jista' jesplora ahjar x'traffiku kien gejj mid-direzzjoni tar-Rabat . Infatti ra karozza gejjja u ppermettilha tghaddi. Imbagħad beda hierieg u lahaq wasal sa fejn ic-*central strip* u rega' waqaf biex jesplora x'traffiku kien gejj mid-direzzjoni ta' Sannat, qabel ma jipprocedi biex idawwar lejn ir-Rabat . Kien proprju f'dak il-mument li ntlagħhat mill-mutur tal-konvenut .

Il-konvenut filwaqt illi jammetti illi l-attur, qabel ma hareg mis-*side street*, waqaf sabiex jippermetti l-karozza li kienet għaddejja quddiemu tghaddi, ma qagħadx jistenna sabiex jilhaq jghaddi hu wkoll, minkejja li kien imbiegħed minn din il-karozza tul ta' xi tliet karozzi ohra biss .

Minn ezami ta' l-iskizz redatt mis-surgent Camilleri jidher illi in segwitu għall-habta, l-karozza nstabat preciz fil-fetha tac-*centre strip* mdawra lejn ir-Rabat, bil-mutur fl-art ftit aktar 'l fuq fil-karreggjata li tiehu għal Sannat u frak u *debris* ma' l-art x'imkien bejniethom . Meta jittiehdu l-mizurazzjonijiet³, jirrizulta għalhekk illi li *spot of impact*

³ hawnhekk għandha skala ta' 1cm = 1 m., kif jirrizulta mill-istess skizz ; ara Dok. JC. 1

sehhet f'distanza ta' mhux aktar minn zewg (2) metri 'l boghod mis-*centre strip* f'karreggjata wiesa xi seba' metri u nofs (7 1/2m.), jekk ma jittiehidx in kunsiderazzjoni li *splay* fiz-zewg kantunieri tas-*side street* . Jidher ghalhekk illi l-attur kien lahaq qasam parti sewwa mill-karreggjata tat-triq principali qabel ma sehhet il-habta . Anzi kien proprju tassew qabad ukoll is-*centre strip* bil-parti ta' quddiem tal-karozza . Il-Highway Code jghallem illi :

“When crossing a dual carriageway (bhala ma ghandha fil-kaz in ezami) treat each carriageway separately and if necessary wait at the central reservation, if any . When waiting for other traffic at junctions, take up a position where your vehicle will not block other streams of traffic and, where waiting lines are provided, stop within such lines.”⁴

Jidher illi l-attur kien qed josserva sew dawn ir-regolamenti tat-traffiku fil-manuvra tieghu biex mis-*side street* jaqsam id-*dual carriageway* . Dan certament ghamlu meta ippermetta l-karozza, li jaqblu z-zewg nahhat li kien hemm dak il-hin, tghaddi qabel ma ssogra jaqsam . L-unika nuqqas li jista' jigi mputat lilu, jekk jigi emmnut il-konvenut, huwa li ma halliehx jghaddi wkoll, ghalkemm kien daqshekk fil-qrib wara dik il-karozza u allura ma setghax ma jarahx ukoll .

Imma minn dak li rrizulta mill-ezami ta' l-iskizz esebit, mqabbel mal-provi l-ohra, l-Qorti hija tal-fehma illi ma tantx tista' tkun verosimili l-verzjoni tal-konvenut . Jekk il-mutur kien tassew daqstant fil-qrib wara l-karozza l-ohra daqskemm isostni hu, zgur li l-attur ma kienx ser jilhaq kwazi jaqsam ghal kollox tant li d-daqqa hadha fuq il-parti ta' wara tal-gemb tal-lemin tal-karozza tieghu.⁵ Anke jekk il-konvenut verament kien ghaddej b'velocita' ta' minn hamsa u ghoxrin sa hamsa u tletin k.f.s. kif isostni, f'distanza daqshekk qasira bejn il-karozza ta' quddiemu u l-mutur, ma kienx ser ikun hemm hin bizzejjed ghall-attur biex jilhaq jasal sa fejn attwalment sehhet il-habta .

⁴ rules nos. 88, 89 Malta Highway Code

⁵ ara survey report esebit a fol. 10

Lanqas jista jkun minnu illi l-konvenut genneb kemm seta' fuq ix-xellug tieghu . Kieku tassew ghamel hekk x'aktarx kien jevita l-habta ghal kollox tant kemm l-attur kien wasal sa fejn il-*crown of the road* . Lanqas huwa skuzat il-konvenut illi kien qed isuq 'l barra minhabba l-*van* li kien hemm ipparkjata fuq il-gemb tat-triq tieghu . F'dik il-wisgha kollha zgur li kien ser jibqaghlu bizejjed mnejn jghaddi kieku kien f'pozizzjoni li jikkontrolla sew il-mutur tieghu . Per konsegwenza ma jistghax jinghad illi l-attur invadielu l-karreggjata tieghu .

Il-mod ta' kif il-karozza ta' l-attur daret qisu disghin grad sabiex giet thares lejn ir-Rabat u l-kwalita' tad-daqqa li rceviet bil-habta ma' l-mutur, tant li kellha tigi ttowjata minn fuq il-post, ma jhallu ebda dubbju illi l-impatt kien ta' certa konsistenza . Mhux daqstant kredibbli l-konvenut meta jsostni li ghalkemm kien ghaddej bil-25/35 k.f.s., htiegli jaghmel *engine brake* minflok japplika l-*brakes* fi sforz li jnaqqas mill-velocita' u madankollu rnexxielu jibqa' diehel go l-karozza ta' l-attur b'dik il-qawwa kollha . Ix-xita li kienet ghadha kemm bdiet niezla f'dawk ic-cirkostanzi lanqas ma setghet ghenitu biex jikkontrolla l-mutur . Jidher ghalhekk illi l-konvenut fir-realta' kien ferm aktar 'l boghod mill-attur milli qed isostni meta rah l-ewwel darba u minhabba l-velocita' li kien ghaddej biha ma setghax inaqqas bizejjed fil-hin mill-velocita' biex jevita l-habta .

Jirrizulta per konsegwenza illi m'hemm xejn esagerat fil-kontensjoni ta' l-attur illi assolutament ma rax lill-konvenut gej ghal fuqu . Mehud ukoll in konsiderazzjoni illi l-vizwali ta' l-attur minn fejn l-inkrojcu taz-zewg toroq kienet pjuttost limitata, minkejja li hareg xi ftit 'l barra fit-triq principali, u dana sew minhabba li *splay* tal-kantuniera u anke ghax kien hemm il-*van* ipparjakta fuq il-lemin tieghu, huwa wisq probabbli li ma setghax jara daqstant fil-boghod . Wara kollox kien jinkombi wkoll lill-konvenut, minkejja li kien il-*main road user* li jkun prudenti fis-sewqan tieghu anke minhabba d-diversi *slow signs* li kien hemm fit-triq appuntu minhabba *s-side streets* kollha li jinfdu ghal go din it-triq .

Ghalhekk, minkejja dak li jsostni l-konvenut fuq skorta tal-gurisprudenza lokali in materia, li mhux necessarjament

ghax sewwieq ikun qed isug b'xi *excess* ta' *velocita'*, dan irid ikun bilfors il-kagun tal-kollizzjoni⁶, fil-kaz in ezami fejn kien f'pozizzjoni aktar vantaggjuza mill-attur li jara xi traffiku jkun hierieg mis-*side streets*, u b'obbligu impost fuqu wkoll illi jkun prudenti fis-sewqan, appuntu minhabba dawn is-*side streets* kollha jisporgu ghal fuq din it-triq principali (u mhux kontestat li kien hemm diversi *slow signs* ghal din ir-raguni), jirrizulta illi l-agir tal-konvenut kien il-kagun immedjat ta' din il-kollizzjoni. Minn naha l-ohra ma ssib xejn x'ticcensura fis-sewqan ta' l-attur. Ghalhekk jahti unikament il-konvenut u konsegwentement ghandu jaghmel tajjeb ghad-danni kollha li garrab l-attur minhabba dan l-agir traskurat tieghu.

Id-danni reklamati mill-attur, kif jirrizulta mill-atti processwali, huma l-ispejjez inkorsi sabiex issewwiet il-karozza tieghu li garrbet hsharat konsiderevoli kif jirrizulta mis-*surveyor's report*. Mill-ircevuti esebiti⁷ jidher illi spejjez ta' *spare parts* kellu : Lm850, Lm97.48 u Lm21.65 = Lm969.13. Kien hemm ukoll kont ta' seba' mija u hamsin lira maltija (Lm750) ghax-xoghol ta' tiswija, *panel beating* u *spray painting*⁸ u mitejn disa' u hamsin lira maltija u hamsin centezmu (Lm259.50) ghall-kiri ta' karozza sakemm saru t-tiswijiet mehtiega fuq il-vettura ta' l-attur⁹. Dawn il-kontijiet ma gewx kontestati u l-Qorti lanqas ma ssib ebda raguni ghaliex m'ghandhiex taccettahom. Ghalhekk jigi illi l-konvenut ghandu jhallas lill-attur somma totali ta' elf disa' mija tmienja u sebghin lira maltija u tlieta u sittin centezmu (Lm1978.63).

Ghal dawn il-motivi, tiddecidi l-kawza billi filwaqt illi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, tilqa' t-talbiet attrici u :

1. tiddikjara lill-konvenut unikament responsabbli ghall-incident stradali msemmi fic-citazzjoni ;

⁶ ara John Formosa noe. v. Joseph Zammit vol. LXXXVII. iii. 122 u Anne Stanley v. A. Zahra : Vol. LXXXVII. iii. 93 ccitati mill-konvenut f'ewwel - Nota ta' l-Osservazjonjiet tieghu

⁷ ara dokti. B, C, D a fol. 7, 8, 9 u VV. 1 a fol 63

⁸ ara xhieda Victor Vella a fol. 60 - 62 u Vat receipt a fol. 11

⁹ ara Vat receipt a fol. 12 u invoice relattiva a fol. 13.

2. tillikwida d-danni sofferti mill-attur fis-somma ta' elf disa' mija tmienja u sebghin lira maltija u tlieta u sittin centezmu (Lm1978.63), u

3. tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attur din is-somma .

Bl-ispejjez, inkluzi dawk ta' l-ittra nterpellatorja tal-5 ta' Settembru 1997 u ta' l-ittra ufficcjali pprezentata kontestwalment mal-kawza, kontra l-istess konvenut .

S12298Pc

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----